

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Abdulhamit Gül tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla dilerim.

Filiz KERESTECİOĞLU

Ankara Milletvekili

Son günlerde mecliste dile getirilmesinin ardından tartışma konusu olan hapisanede çıplak arama hakkında, çoğunluğu kadınlar olmak üzere onlarca kişi sosyal medya yoluyla paylaşımlarda bulunmuştur. Kişiler anlatılarında, bu uygulamaya nasıl, hangi koşullarda tabi tutulduklarını ve bu uygulamanın travmatik etkilerini çarpıcı bir şekilde dile getirmektedir.

Çıplak arama, 2006 yılında Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü'nün 46. maddesi ile mevzuata dahil edilmiştir. 28 Nisan 2020 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin 34. maddesi ile de cezaevi idaresine çıplak arama yetkisi tanıyan madde aynen korunmuştur. Kişilerin temel hak ve özgürlükleriyle doğrudan ilişkili bir konunun tüzük ve yönetmeliklerle düzenlenmesi hukuka aykırılık teşkil etmektedir ve başlı başına bir sorun olarak ele alınmalıdır.

Kurum güvenliği için ve belli kıstaslara göre uygulandığı belirtilse de, maruz kalanların deneyimleri çıplak aramanın işkence niteliğini açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle hiçbir güvenlik riski, 'makul ve yoğun şüphe' olmadığı durumlarda, onur kırıcı bir şekilde otorite kurma ve cezalandırma amacıyla sıklıkla kullanıldığı yönündeki anlatılar, hapisaneler ve gözaltı merkezlerinde uygulanan çıplak aramanın, işkence yasağı kapsamında ele alınmasının bir gereklilik olduğunu göstermektedir.

Herhangi bir suç şüphelisi, gözaltına alındığı andan itibaren birçok kez aramaya tabi tutulmakta ve ayakkabı bağcıklarına kadar yasaklı her eşyaya el konmaktayken; hapisaneler yüksek güvenlik önlemleri ve teknolojik izleme araçlarıyla donatılmışken kişilerin hapisane girişlerinde rutin olarak çıplak aramaya tabi tutulmaları bu uygulamanın farklı saiklerle kullanıldığını göstermektedir. Özellikle hapisane sevklerinde, yüksek güvenlikli kurumlar arasında ring aracıyla ve tümüyle gözetim altında seyahat ettikten sonra, hatta aynı kampüs içindeki yer değişiklikleri sonrasında mahpusların çıplak aramaya maruz bırakılmasının hiçbir makul gerekçesi bulunmamaktadır. Bu durum, AİHS de dahil olmak üzere, kişi hak ve özgürlükleri ile işkenceyi önlemeye dair Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmeler, AİHM içtihatları ve iç hukuka da aykırıdır.

Çıplak arama sadece görevliler huzurunda ve yalnız yapıldığı için ispatlamak mümkün olmadığı gibi, aranan kişilerin odaya tek tek alınması sebebiyle şahitler de bulunmamaktadır. Hiçbir ispat yolunun olmadığı koşullarda çıplak arama dayatılmaktadır. Buna rağmen kadınların beyanı hiçe sayılarak, bunu ispatlamaya yönelik delil, belge istenmektedir.

Özellikle kadınlar olmak üzere birçok mahpus bu işkenceye maruz bırakılmakta, “makul şüphe ve ciddi emare” ile hükümlülük şartı öne sürüldüğü halde cezaevi görüşlerinde ziyarete getirilen çocukların bezlerine kadar arama yapılmakta, retina taramasıyla girişlerin sağlandığı binalarda insanlar keyfi olarak çıplak aramaya maruz bırakılmaktadır. Mahpuslar, cezaevine üzerleri aranmış bir şekilde gözaltı merkezlerinden getiriliyor olmasına rağmen yine çıplak arama yapılmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- Hapishanelere girişte uygulanan çıplak arama Bakanlığınızın yazılı veya sözlü talimatı ile mi yapılmaktadır?
- 2- 20 Temmuz 2016 tarihinden bugüne kadar çıplak arama ile ilgili Bakanlığınıza mahpuslar tarafından yapılmış şikâyet başvurusu sayısı kaçtır? Bu şikâyet başvurularının kaç kadınlar, kaç çocuklar tarafından yapılmıştır? Aynı tarihten bugüne kadar kaç mahpus ailesi aynı temelli şikâyet başvurusu yapmıştır? Bu kişilerin şikâyetleri değerlendirilmiş ve gereği yapılmış mıdır?
- 3- Kişilerin hak ve özgürlükleriyle doğrudan ilişkili bir uygulamanın tüzük ve yönetmelikler ile düzenlenmesini doğru buluyor musunuz?
- 4- Çıplak aramayı bir işkence haline dönüştüren yönetmeliği kaldırmak için bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?
- 5- Çıplak aramaya direnen kişilerin darp edildiği iddialarının olduğu durumlarda, darp edenlere dair soruşturma başlatılmış mıdır?
- 6- Çıplak aramanın yapıldığı koşullar bilindiği halde ilgili şikâyet bildirimlerinde istenen delillerden kasıt nedir?
- 7- İspatın imkânsız olduğu bu koşullarda İstanbul Sözleşmesi imzacısı olan bir ülkede ispat yükümlülüğü neden kadına yıkılmaktadır?
- 8- Bir cezaevinden başka bir cezaevine jandarmanın sıkı gözetiminde ring aracı ile nakiller yapıldığında dahi çıplak arama yapmanın gerekçesi nedir?
- 9- Gözaltı merkezlerinden cezaevlerine üzerleri aranmış olarak gelen tutukluların çıplak aranmasının gerekçesi nedir?
- 10- Uşak Emniyet Müdürlüğü'nde üniversiteli genç kadınlara uygulanan çıplak arama işkencesinin sorumluları hakkında işlem başlatılmış mıdır?
- 11- Cezaevi ziyaretleri sırasında aileleriyle gelen küçük çocukların bezlerinin çözülmesi çocuğun beden bütünlüğüne saldırı değil midir? Bu uygulamadan sorumlu kişilere ve kurumlara gereken yaptırım uygulanmış mıdır?
- 12- Retina taraması yapılarak geçişlerin sağlanmasıyla, gelişen teknolojiyi, yüksek güvenlik ve denetleme teknolojilerini kullanmakla övünürken, neden çıplak arama gibi çağdışı ve insanlık dışı bir uygulamaya ihtiyaç duyulmaktadır?
- 13- Çıplak aramanın mevzuattaki haliyle hangi koşullarda uygulandığına dair mahpuslara bilgilendirme yapılmakta mıdır? Mahpuslara hakları bildirilmekte midir?
- 14- Türkiye genelinde bugüne kadar çıplak arama ile ilgili kaç bildirim yapılmıştır? Kaç kişi çıplak aramaya karşılık yasal hakkını kullanmıştır?
- 15- Hapishanelerde artan çıplak arama, kötü muamele ve işkence iddiaları düşünüldüğünde Bakanlığınızın devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bu insan hakkı ihlalleriyle mücadele etmeye yönelik, planlamakta olduğu bir müdahale bulunmakta mıdır?